

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково –
педагогічної
та навчальної роботи

“ _____ ” _____ 2018 року

Факультет менеджменту та права

Кафедра аграрного менеджменту

Управління конкурентоспроможністю підприємства

РОБОЧА ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни

*для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання
другого (магістерського) рівня
галузі знань – 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності – 073 «Менеджмент»
074 «Публічне управління та адміністрування»*

Робоча програма «Управління конкурентоспроможністю підприємства» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 073 «Менеджмент», 074 «Публічне управління та адміністрування». 18 с.

Розробник: д.е.н., доц. Луцяк В.В., к.е.н. Мостенська Т.Г.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри аграрного менеджменту

Протокол від «29» серпня 2018 року № 2

В.о. завідувача кафедри к.е.н., доц.

Мазур К.В.

_____
(підпис)

«29» серпня 2018 року

Схвалено навчально-методичною комісією факультету менеджменту та права

Протокол від «31» серпня 2018 року № 1

Голова Колесник Т. В.

_____
(підпис)

«31» серпня 2018 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 07 «Управління і адміністрування»	за вибором	
Модулів – 3	Спеціальність 074 «Публічне управління та адміністрування», 073 «Менеджмент»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		6-й	7-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: <i>реферат</i>		Семестр	
(назва)			
Загальна кількість годин - 108		11-й	8-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	Другий (магістерський) рівень освіти	28 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		28 год.	6 год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		26 год.	70 год.
		Індивідуальні завдання: 26 год.	
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми

навчання – 1:1

для заочної форми навчання – 1:8

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування системи теоретичних і прикладних знань та вмінь щодо сутності конкурентоспроможності як категорії і як властивості підприємства ринкової економіки; конкурентного середовища підприємства, його конкурентних переваг та конкурентних стратегій; конкурентоспроможності товару та методів її оцінки.

Завдання - поглиблення теоретичних знань, оволодіння сучасним методичним інструментарієм, практичними навичками з ефективного управління конкурентоспроможністю підприємств у сучасних умовах господарювання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- основні конкурентні переваги та способи їхнього досягнення конкретним підприємством в залежності від ситуації, що складається;
- базові різновиди конкурентних стратегій, основні типи ринків та відповідні їм ефективні стратегії конкуренції;
- загальні та специфічні чинники, що визначають рівень конкурентоспроможності підприємства;
- зміст основних положень сучасної концепції менеджменту якості;
- послідовність етапів створення на підприємстві системи менеджменту якості і забезпечення її ефективного функціонування;
- сутність загальної концепції управління конкурентоспроможністю підприємства та специфічні особливості управління конкурентоспроможністю організацій різних типів;

вміти:

- здійснювати аналіз положення підприємства у конкурентному середовищі; проводити діагностику та ревізію поточної конкурентної стратегії;
- здійснювати аналіз конкурентних переваг, якими володіє підприємство, та визначати ті, що мають бути досягнутими в майбутньому для поліпшення його конкурентоспроможності;
- виконувати розрахунки, що пов'язані з оцінкою ступеню інтенсивності конкуренції; здійснювати розрахунки щодо обґрунтування організаційно-технічних рішень, що спрямовані на підвищення якості продукції і продуктивності виробництва;
- виконувати розрахунки та здійснювати аналіз одиничних, групових та інтегральних показників конкурентоспроможності продукції та конкурентоспроможності підприємства;
- визначати та конкретизувати функції управління конкурентоспроможністю підприємства.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Сутність конкуренції, конкурентні переваги та конкурентоспроможність продукції

Тема 1. Конкуренція та конкурентоспроможність як категорії ринкової економіки. Еволюція конкурентних відносин.

1. Сутність, види економічної конкуренції та її еволюція
2. Функції та форми економічної конкуренції
3. Класифікація ринкових структур та їх характеристики. Типи ринкової поведінки.
4. Конкурентоспроможність суб'єкта конкуренції та її основні ознаки

Тема 2 . Конкурентне середовище підприємства

1. Основні складові конкурентного середовища
2. Класифікація конкурентного середовища
3. Аналіз діяльності конкурентів
4. Матриця формування конкурентної карти ринку

Тема 3. Державна політика в сфері регулювання конкуренції

1. Антимонопольне законодавство України та його основні принципи
2. Оцінка рівня інтенсивності конкуренції
3. Недобросовісна конкуренція та відповідальність за її вчинення
4. Теорії і практики антимонопольного регулювання в країнах світу

Тема 4. Конкурентні переваги підприємства

1. Сутність та співвідношення понять “ринкові чинники успіху”, “ключові компетенції”, “конкурентні переваги”
2. Властивості конкурентних переваг
3. Сфери формування та реалізації конкурентних переваг
4. Види та джерела формування конкурентних переваг

Тема 5. Конкурентні стратегії підприємства

1. Система конкурентних стратегій підприємства
2. Загальні стратегії конкуренції
3. Стратегії конкурентної поведінки підприємства
4. Стратегія забезпечення конкурентоспроможності як комплексна стратегія

Тема 6. Конкурентоспроможність товару та методи її оцінки

1. Фактори, чинники та критерії конкурентоспроможності товару
2. Методи оцінки конкурентоспроможності продукції
3. Етапи оцінки конкурентоспроможності продукції
4. Основні підходи до управління конкурентоспроможністю товару

Змістовий модуль 2. Управління конкурентоспроможністю підприємства

Тема 7. Конкурентоспроможність підприємства

1. Чинники, що визначають рівень конкурентоспроможності підприємства
2. Економічний механізм формування конкурентоспроможності підприємства
3. Критерії та показники конкурентоспроможності підприємства
4. Особливості формування конкурентоспроможності аграрних підприємств

Тема 8. Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства

1. Принципи оцінки конкурентоспроможності підприємства

2. Методи оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства
3. Графічні методи оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства
4. Матричні методи оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства
5. Аналітичні методи оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства

Тема 9. Розробка та забезпечення реалізації програм підвищення конкурентоспроможності

1. Концепція розробки та забезпечення реалізації програми підвищення конкурентоспроможності підприємства
2. Етапи розробки програми підвищення конкурентоспроможності
3. Програми підвищення конкурентоспроможності галузі та країни

Тема 10. Управління конкурентоспроможністю підприємства

1. Система управління конкурентоспроможністю підприємства та її складові
2. Етапи процесу управління конкурентоспроможністю підприємства та їх зміст
3. Системно-процесний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства
4. Специфічні особливості забезпечення конкурентоспроможності бізнес- організацій різних типів

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Сутність конкуренції, конкурентні стратегії та оцінка конкурентоспроможності продукції												
Тема 1. Конкуренція та конкурентоспроможність як категорії ринкової економіки. Еволюція конкурентних відносин.	8	2	2	-	2	2	10	-	-		2	8
Тема 2 . Конкурентне середовище підприємства	8	2	2	-	2	2	10	-	-		2	8
Тема 3. Державна політика в сфері регулювання конкуренції	8	2	2	-	2	2	12	1	1		2	8
Тема 4. Конкурентні переваги підприємства	8	2	2	-	2	2	14	1	1		4	8
Тема 5. Конкурентні стратегії підприємства	8	2	2	-	2	2	14	1	1		4	8
Тема 6. Конкурентоспроможність товару та методи її оцінки	16	4	4	-	4	4	14	1	1		4	8
Разом за змістовим модулем 1	56	14	14	-	14	14	74	4	4		18	48
Змістовий модуль 2. Управління конкурентоспроможністю підприємства												
Тема7. Конкурентоспроможність підприємства	8	2	2	-	2	2	8	-	-		2	6
Тема 8. Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства	16	4	4	-	4	4	10	1	1		2	6
Тема 9. Розробка та забезпечення реалізації програм підвищення конкурентоспроможності	12	4	4	-	2	2	8	-	-		2	6
Тема 10. Управління конкурентоспроможністю підприємства	16	4	4	-	4	4	8	1	1		2	4
Разом за змістовим модулем 2	52	14	14	-	12	12	34	2	2		8	22
Усього годин	108	28	28	-	26	26	108	6	6		26	70

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Сутність конкуренції та еволюція наукових поглядів на розвиток конкуренції у світі. <ul style="list-style-type: none"> • <i>Модель досконалої конкуренції Адама Сміта;</i> • <i>Теорія відносної переваги Давида Рікардо.</i> 	2
2	Світові наукові центри з дослідження конкуренції та основоположні теорії сучасності. <ul style="list-style-type: none"> • <i>Наукова школа США, Гарвардська школа бізнесу. (М. Портер, А. Чандлер, М. Энрайт, Дж. Макартур);</i> • <i>Школа, представлена науковими центрами Японії. (Університети Токійський, Хітоцубаси, Васеда, Мейозі);</i> • <i>Європейська школа дослідження конкуренції. (Швейцарія, Швеція, Данія, Австрія, Італія, Німеччина).</i> 	2

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Визначення факторів, що забезпечують конкурентні переваги сільськогосподарському підприємству(продукції). На конкретному прикладі. <i>(Рекомендовано проводити дослідження на прикладі господарств, в яких студенти проходили виробничу практику та стажування).</i>	4
2	Аналіз рівня конкурентоспроможності підприємства на регіональному ринку із застосуванням різних портфельних методів. Визначення головних конкурентів.	4
3.	Розробка концепції підвищення конкурентоспроможності підприємства, продукції та галузей.	4
4.	Оцінка конкурентоспроможності підприємства за різними методиками.	4
5.	Розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення системи управління конкурентоспроможністю.	4
6.	Визначення внутрішніх резервів підвищення конкурентоспроможності підприємства та прийняття рішення щодо стратегії підвищення конкурентоспроможності підприємства (продукції, галузі).	4

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Типи ринкової поведінки підприємств. Основні ознаки конкурентоспроможності ринкового суб'єкта.	4
2	Принципи оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства. Етапи аналізу, оцінки та, в цілому, управління конкурентоспроможністю підприємства.	6
3	Аналіз конкурентів за допомогою карти стратегічних груп конкурентів. Ринкові фактори успіху та ключові компетенції.	4
4	Методи, що входять до групи комплексних методів оцінки конкурентоспроможності підприємства. Переваги та недоліки.	4
5	Ризики, пов'язані із реалізацією програми підвищення конкурентоспроможності. Складові та послідовність контролю програми (проекту) підвищення конкурентоспроможності.	4
6	Міжнародний досвід реалізації різноманітних програм, спрямованих на покращення ринкового положення конкретних підприємств, розв'язання їх внутрішніх проблем та формування стійких конкурентних позицій.	4
	Разом	26

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальне науково-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної роботи студента навчального, навчально-дослідницького характеру, яка використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу і завершується складанням підсумкового екзамену.

Студентам пропонується в процесі навчання на підставі вивченого теоретичного матеріалу та опрацювання основної і додаткової літератури (підручники, навчальні посібники, наукові статті, статті в спеціальних журналах та ін.) підготувати реферати з теми, або вузької проблематики (окремого питання теми). Поряд з цим можливим варіантом є також підготовка та надання анотації додаткової (довідкової) літератури, бібліографічний опис (з короткою анотацією).

Студент повинен підготувати реферат з однієї з тем (питань), які нижче наведені, або самостійно визначитися з темою, за погодженням з викладачем. Окремі реферати можуть бути використані для доповіді на науковому гуртку кафедри.

Структура індивідуального науково-дослідного завдання повинна включати: вступ, загальну частину, окремі розділи і висновки, а також перелік опрацьованої (використаної) літератури, взятої із рекомендованого списку літератури, абонементу бібліотеки, журналів, газет та Інтернету.

Завдання для самостійної роботи

(теми рефератів)

1. Економічна конкуренція та відмітні риси її сучасного трактування. Цінова та нецінова конкуренція : спільне та відмінне.
2. Типи ринкової поведінки підприємств. Основні ознаки конкурентоспроможності ринкового суб'єкта.
3. Конкурентне середовище підприємства. Модель "П'яти сил конкуренції" М.Портера.
4. Державна політика в сфері регулювання конкуренції.
5. Методики і показники визначення рівня інтенсивності конкуренції на конкретному ринку.
6. Аналіз конкурентів за допомогою карти стратегічних груп конкурентів. Ринкові фактори успіху та ключові компетенції.
7. Конкурентні переваги підприємства. Стадії еволюції конкурентних переваг.
8. Сутність концепції „Ланцюгу створення вартості”.
9. Основні положення концепції „Стратегічних зон господарювання”.
10. Різновиди конкурентних переваг за критерієм «джерела створення та можливість імітації».
11. Типи наступальної стратегії конкурентної поведінки.
12. Стратегія забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Базові принципи формування конкурентної стратегії.
13. Конкурентоспроможність товару. Характеристики товару, що виступають в якості критеріїв його конкурентоспроможності.
14. Класифікація чинників, що визначають конкурентоспроможність товару. Принципи оцінки конкурентоспроможності товарів.
15. Методи оцінки конкурентоспроможності за формою представлення результатів оцінки. Стадії процесу оцінки рівня конкурентоспроможності товару.

16. Сутність методу розрахунку інтегрального показника конкурентоспроможності товару.
17. Основна мета управління конкурентоспроможністю товару за Ф.Котлером.
18. Сутність поняття «якість продукції». Групи факторів, що впливають на рівень якості продукції.
19. Основні підходи до управління конкурентоспроможністю товару.
20. Сутність комплексного підходу до управління конкурентоспроможністю товару.
21. Специфіка відтворювально-еволюційного підходу до управління конкурентоспроможністю товару.
22. Перспективні шляхи забезпечення конкурентоспроможності продукції українських підприємств.
23. Чинники, що визначають рівень конкурентоспроможності підприємства. Ключові аспекти забезпечення конкурентоспроможності підприємства.
24. Принципи оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства. Етапи аналізу, оцінки та, в цілому, управління конкурентоспроможністю підприємства.
25. Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства за формою представлення результатів оцінки.
26. Методи, що входять до групи комплексних методів оцінки конкурентоспроможності підприємства. Переваги та недоліки.
27. Мета та об'єкт управління конкурентоспроможністю підприємства.
28. Управлінські функції, що передбачає управління конкурентоспроможністю підприємства.
29. Типологія бізнес-організацій за різними ознаками та специфічні особливості забезпечення конкурентоспроможності бізнес-організацій різних типів.
30. Програма підвищення конкурентоспроможності. Принципи управління розробкою та реалізацією програми підвищення конкурентоспроможності.
31. Основні засоби підвищення конкурентоспроможності підприємства. Групові форми підвищення конкурентоспроможності.
32. Основні сфери підвищення конкурентоспроможності на підприємстві. Загальні дії процесу розробки та реалізації програми підвищення конкурентоспроможності підприємства.
33. Зовнішні та внутрішні передумови, що визначають необхідність розробки програм підвищення конкурентоспроможності. Стадії процесу розробки програми підвищення конкурентоспроможності.
34. Ризики, пов'язані із реалізацією програми підвищення конкурентоспроможності. Складові та послідовність контролю програми (проекту) підвищення конкурентоспроможності.
35. Специфіка вітчизняного підходу до забезпечення конкурентоспроможності національної економіки.
36. Міжнародний досвід реалізації різноманітних програм, спрямованих на покращення ринкового положення конкретних підприємств, розв'язання їх внутрішніх проблем та формування стійких конкурентних позицій.
37. Сучасні принципи менеджменту якості. Функції управління якістю. Схема управління якістю в організації за циклом Демінга.
38. Поняття, принципи та умови реалізації концепції загального управління якістю (TQM). Особливості найвідоміших моделей оцінювання підприємств за критеріями премій якості: США, Японії, країн Європи, України.
39. Призначення та структура стандартів ISO 9000, QS 9000, GMP. Сертифікація систем якості на відповідність стандартам ISO 9000.
40. Порядок розроблення та впровадження СУЯ в діяльність підприємства. Поняття та види аудиту якості.

9. Методи навчання

Лекції, практичні заняття, індивідуальна науково-дослідна робота, самостійне опрацювання літературних першоджерел в бібліотеці, за допомогою мережі INTERNET, виконання розрахунків та розв'язання задач.

10. Методи контролю

Контроль сприяє більш глибокому засвоєнню знань, умінь та навичок. Перевірка та оцінювання дає інформацію викладачеві щодо рівня знань і вмінь студентів, дозволяє аналізувати наскільки ефективними є технології навчання, форми, методи та засоби, які використовуються у викладанні.

Контроль дисциплінує студентів, сприяє формуванню відповідальності та самостійності у навчанні.

Поточний контроль – контроль рівня знань та вмінь у процесі навчання, який проводиться на практичних заняттях, і при цьому забезпечує контроль за засвоєнням теоретичного матеріалу і виконання завдань, передбачених практичними заняттями і самостійною роботою (прийом викладачем виконаних завдань, опитування, виконання контрольних робіт за необхідністю, співбесіда та ін.).

Періодичний (проміжний) контроль – це контроль, який здійснюється після вивчення тем змістових модулів та змістового модуля в цілому за відповідною системою, яка наведена нижче.

Підсумковий контроль – контроль, який здійснюється по завершенню вивчення курсу на підставі даних „Відомості поточного контролю” та складання заліку, чи виконання письмово заключних тестів з курсу.

Методика підсумкового модульно-рейтингового контролю викладена нижче.

Критерії (норми оцінок) періодичного (проміжного) контролю за змістовими модулями і як складової окремих тем змістового модуля передбачають оцінку за національною шкалою „5”, „4”, „3” і „2” і ECTS з наступним переводом на 100-бальну систему за нижченаведеною методикою (схемою).

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Залік	Сума
Змістовий модуль №1						Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		100
7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	30	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
66-74	D	задовільно	
60-65	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Оцінка „відмінно” (ECTS – A) виставляється студенту, який виконав в установлені терміни завдання, передбачені для виконання на практичних заняттях і самостійної роботи на високому методичному рівні, оформлені згідно вимог і володіє методикою їх виконання, а також при відповіді на передбачені змістовим модулем (темою) контрольні питання (тести) викладачеві, виявив успішні, систематизовані, глибокі знання програмного матеріалу, продемонстрував знання основної і додаткової літератури, передбаченої на рівні творчого використання.

Оцінка „добре” (ECTS – B, C) виставляється студенту, якщо він виконав в установлені терміни завдання передбачені для виконання на практичних заняттях і самостійної роботи на високому методичному рівні, оформлені згідно вимог і володіє методикою їх виконання, а також при відповіді викладачеві на передбачені змістовими модулями (темами) контрольні питання (тести) виявив повні знання програмного матеріалу, показав володіння практичними вміннями та навичками, але допустив окремі несуттєві помилки, які не мають принципового значення.

Оцінка „задовільно” (ECTS –D, E) виставляється студенту, якщо він виконав в установлені терміни завдання передбачені для виконання на практичних заняттях і самостійної роботи на достатньому методичному рівні, оформлені згідно вимог і володіє методикою їх виконання, а також при відповіді викладачеві на передбачені змістовими модулями (темами) контрольні питання (тести) виявив повні знання основного програмного матеріалу в обсязі, що необхідний для подальшого навчання, у цілому справився з поставленим завданням, але при цьому окремими вміннями та навичками володіє невпевнено, допустив незначні помилки в

арифметичних розрахунках.

Оцінка „незадовільно“ (ECTS – FX) виставляється студенту, який не виконав в повному обсязі в установлені терміни завдання передбачені для виконання на практичних заняттях і самостійної роботи і при відповіді викладачеві на контрольні питання (тести) змістового модуля (теми) виявив серйозні прогалини в знаннях основного матеріалу, зробив принципові помилки, не зміг провести розрахунки та ін.

Оцінка „незадовільно“ (ECTS – F) виставляється студенту, який практично не виконав в установлені терміни завдання, передбачені для виконання на практичних заняттях і самостійної роботи, має значну кількість пропусків занять, не володіє теоретичним матеріалом змістового модуля (теми), необхідна значна додаткова робота (повторне вивчення програмного матеріалу).

Підсумковий контроль здійснюється по завершенні вивчення курсу. На підставі даних періодичного (проміжного) контролю з „Відомості поточного контролю” викладач, який проводить практичні заняття заносить підсумкову оцінку поточної успішності в „Відомість підсумкового контролю”. На випадок, коли підсумкова оцінка поточної успішності задовольняє студента, то може бути виставлена підсумкова оцінка автоматично за семестр в цілому по курсу.

12. Методичне забезпечення

1. Котельников Д.І., Задорожна С.М. Управління конкурентоспроможністю. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Д.І.Котельников, С.М.Задорожна. – К.: Видавничий Дім “Слово”, 2004. – 168с.
2. Білоусько Т.Ю. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навчальний посібник. / Т.Ю.Білоусько.- Х.: ХНАУ, Харків, 2016.- 225 с.
2. Методичні рекомендації до самостійного вивчення дисципліни «Управління конкурентоспроможності підприємства» для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 8.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування» (за видами економічної діяльності) / Т.Ю.Білоусько.- ХНАУ, Харків, 2016.- 56с.

13. Рекомендована література

Основна

1. Азоев Г.Л., Челенков А.П. Конкурентные преимущества фирмы/ Г.Л.Азоев, А.П.Челенков. - М.: ОАО “Типография “НОВОСТИ””, 2000. – 256 с.
2. Азоев Г.Л. Конкуренция: анализ, стратегия и практика/ Г.Л.Азоев.- М.: Центр экономики и маркетинга, 1996.-208 с.
3. Ансофф И., Макдоннелл Э.Дж. Новая корпоративная стратегия / И.Ансофф, Э.Дж.Макдоннелл/ пер. с англ. – СПб.: Питер Ком, 1999. – 416 с.
4. Борисенко З.М. Основы конкурентной политики: підручник / З.М.Борисенко. – К.: Таксон, 2004. – 704 с.
5. Лифиц И.М. Формирование и оценка конкурентоспособности товаров и услуг: учеб. пос./ И.М.Лифиц. - М, Юрайт-Издат, 2004. - 335с.
6. Огвоздин В. Ю. Управление качеством. Основы теории и практики: учебн. пособие / В.Ю.Огвоздин. – М.: Дело и сервис, 2002. — 160 с.
7. Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность организации в условиях ризисна: экономика, маркетинг, менеджмент/ Р.А.Фатхутдинов. – М.: Издательско-книготорговый ценр “Маркетинг”, 2002. – 892 с.
8. Фатхутдинов Р.А. Управление конкурентоспособностью организации: учебное пособие/ Р.А.Фатхутдинов . – М.: Изд-во Эксмо, 2004. – 544с.
9. Фомичев С. К., Старостина А. А., Скрябина Н. И. Основы управления качеством: учеб. Пособие / С.К.Фомичев, А.А.Старостина, Н.И.Скрябина. - К.: МАУП, 2000. — 196 с.
10. Шевченко Л.С. Конкурентное управление: уч. пособие / Л.С.Шевченко. – Харьков: Эспада, 2004. – 520с.

Допоміжна

1. Господарський кодекс України: Офіційний текст. – К.: Кондор, 2004.
2. Закон України “Про Антимонопольний комітет України” від 26 листопада 1993 року №3659-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 50. – С. 472.
3. Закон України “Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну” від 22 грудня 1998 року N 332-ХІV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 11. – С.78.
4. Закон України “Про захист від недобросовісної конкуренції” від 7 червня 1996 року №236/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 36. – С.164.
5. Закон України “Про захист економічної конкуренції” від 11 січня 2001 року №2210-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 12. – С.64.
6. Закон України “Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту” від 22 грудня 1998 року N 330-ХІV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 9. – С.65.
7. Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність” від 16 квітня 1991 року N 959-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 29. – С.377.
8. Закон України “Про природні монополії” від 20 квітня 2000 року N 1682-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 30. – С.238.
9. Закон України “Про промислово-фінансові групи в Україні” від 21 листопада 1995 року N 437/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 23. – С.88.
10. Закон України “Про ціни і ціноутворення” від 3 грудня 1990 року N 507-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1990. – № 52. – С.650.
11. Закон України «Про захист прав споживачів» // Відомості Верховної Ради УРСР. –1991. – № 30. – С.379.
12. Закон України «Про стандартизацію» від 17.05.2001 р. № 2408-ІІІ // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 31. – С. 145.
13. Иванов Ю.Б. Конкурентоспособность предприятия в условиях формирования рыночной экономики: монографія / Ю.Б.Иванов - Х.: ХГЕУ, 1997. – 246 с.
14. Кобиляцький Л.С. Управління конкурентоспроможністю: навчальний посібник./ Л.С.Кобиляцький – К.: Зовнішня торгівля, 2003. – 304с.
15. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України від 23.07.1996 - 1996 р., № 30, стаття 141
16. Методика визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку // Офіційний вісник України від 19.04.2002 - 2002 р., № 14, стор. 396, стаття 778.
17. Наказ Держстандарту України № 498 від 30 серпня 2002 р. «Про введення обов'язкової сертифікації продукції в Україні» – К.: Держстандарт України, 2002.
18. Портер М. Конкуренция./ М.Портер/ пер. с англ.: уч. пос. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2000. – 495с.
19. Портер М. Стратегія конкуренції / М.Портер/ пер. з англ. – К.: Основи, 1998.- 390с.
20. Постанова КМУ від 11 листопада 1994 р. № 765 «Про запровадження механізму запобігання монополізації товарних ринків»
21. Про державний нагляд за додержанням стандартів, норм і правил та відповідальність за їх порушення. Декрет Кабінету Міністрів України від 8.04.1993 р. № 30—93 //Відомості Верховної Ради. –1993. – №27. – с.289.
22. Розпорядження АКУ «Положення про контроль за економічною концентрацією» від 25 травня 1998 р. № 134-р

23. Розпорядження Антимонопольного комітету України “Про затвердження Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку” від 5 березня 2002 року N 49-р. // Офіційний вісник України. – 2002 р. – № 14. – стор. 396, стаття 778.
24. Розпорядження Антимонопольного комітету України “Про затвердження Типових вимог до узгоджених дій суб'єктів господарювання для загального звільнення від попереднього одержання дозволу органів Антимонопольного комітету України на узгоджені дії суб'єктів господарювання” від 12.02.2002 року N 27-р. // Офіційний вісник України. – 2002 р. – № 11. – стор. 279, стаття 543.
25. Удалов Т.Г. Конкурентне право: навч. посіб./ Т.Г.Удалов – К.: Школа, 2004. – 496с.
26. Указ Президента України “Про Основні напрями конкурентної політики на 2002- 2004 роки” від 19 листопада 2001 року N 1097/2001.
27. Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление /Р.А.Фатхутдинов. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 312 с.

14. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Україна: аналітика та статистика <http://zet.in.ua/>
3. АПК- Інформ <http://www.apk-inform.com/ru>
4. Пропозиція – Український журнал з питань агробізнесу <http://www.propozitsiya.com>